

BARĪBAS UZŅEMŠANAS UN GREMOŠANAS FUNKCIJA

**VISI DZĪVNIEKI IR HETEROTROFI ORGANISMI.
DAUDZI NO TIEM SPĒJ IZDZĪVOT TIKAI SIMBIOZĒ
AR AUTOTROFIEM FOTOSINTEZĒJOŠIEM VAI
HEMOSINTEZĒJOŠIEM ORGANISMIEM.**

**HETEROTROFI ORGANISMI UZŅEM UZTURVIELAS,
KO IZMANTO KĀ ENERĢIJAS AVOTU.**

**Greimošanas rezultātā uzturvielas, kas sastāv no polimēriem,
tiek pārvērstas vienkāršās vielās - monomēros:
olbaltumvielas - aminoskābēs;
tauki - glicerīnā un taukskābēs;
ogļhidrāti - monosaharīdos.**

ATKARĪBĀ NO BARĪBAS IZVĒLES, DZĪVNIEKUS NOSACĪTI IEDALA:

**1) AUGĒDĀJI jeb HERBIVORI
(piem., zaķi, sauszemes gliemeži);**

**2) GAĻĒDĀJI jeb KARNIVORI
(piem., zirnekļi, jūraszvaigznes,
plēsēji);**

3) VISĒDĀJI jeb OMNIVORI (piem., gliemenes).

BARĪBAS VEIDI:

1) Sīkas daļiņas
(filtrē, ņer ar skopstiņām, viciņām);

2) Masīvas daļiņas
(zobi, rīvītes, muskuļi, muguras skriemeļi);

3) Šķidrums
(iekšējās vides šķidrums, augu šķidrums).

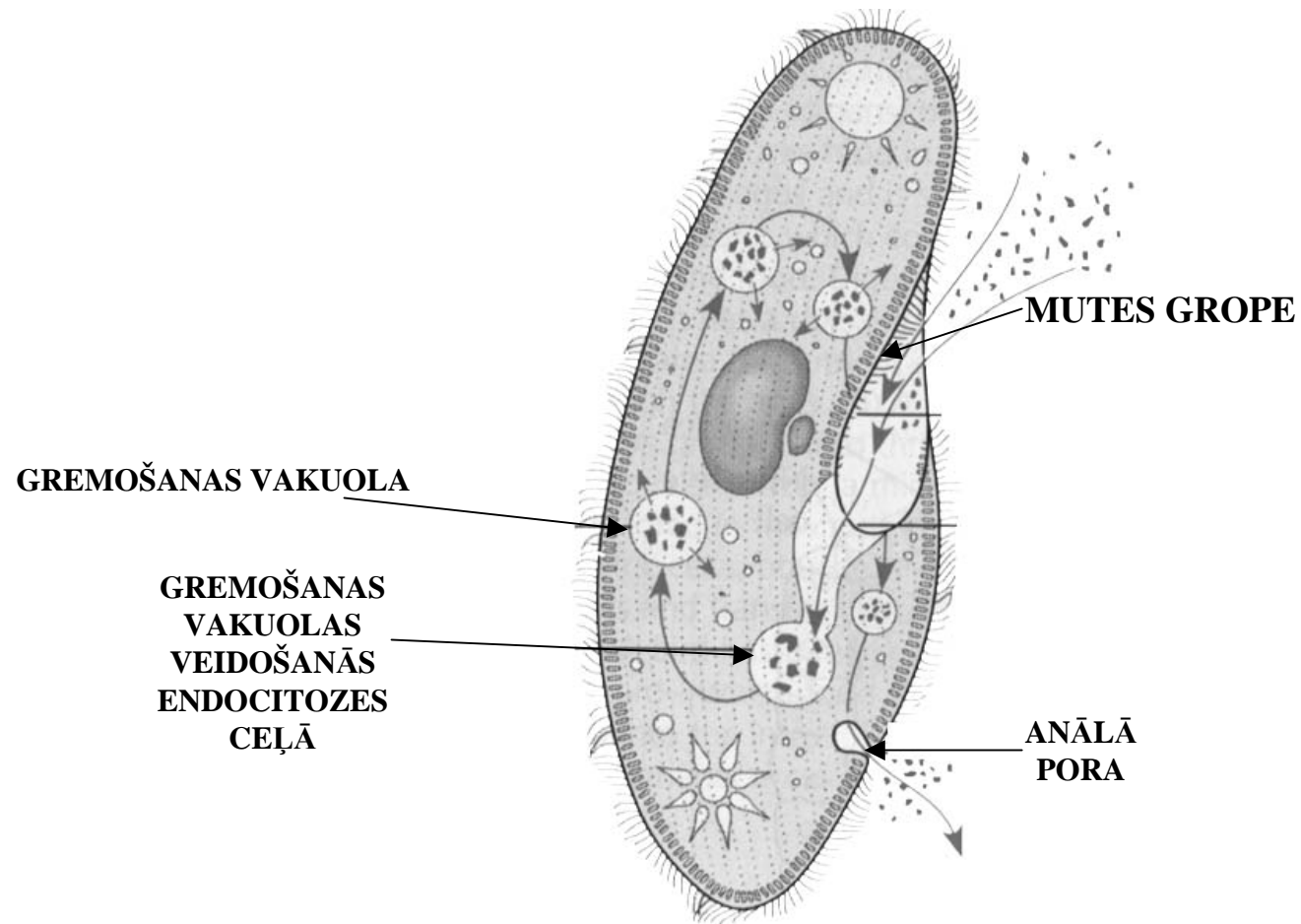
**Atkarībā no gremošanas fermentu lokalizācijas,
izšķir vairākus gremošanas veidus:**

- 1) membrānālā gremošana;**
- 2) dobuma gremošana;**
- 3) intracelulārā gremošana.**

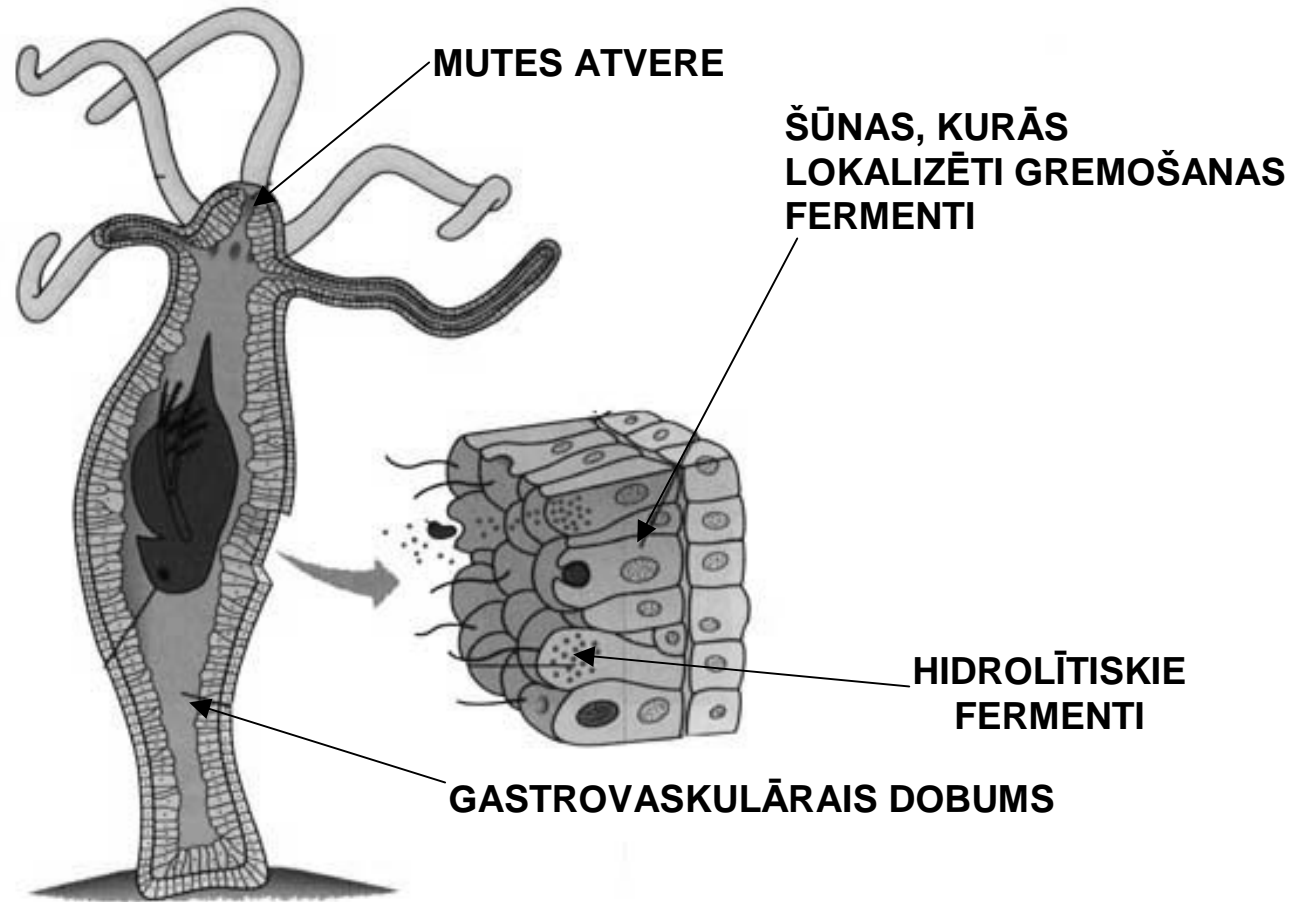
DAŽĀDIEM ORGANISMIEM GREMOŠANA VAR NOTIKT:

- 1) GREMOŠANAS VAKUOLĀ (piem., vienšūņiem);**
- 2) GASTROVASKULĀRAJĀ DOBUMĀ (piem., zarndobumaiņiem, plakantārpiem);**
- 3) GREMOŠANAS TRAKTĀ (piem., mugurkaulniekiem).**

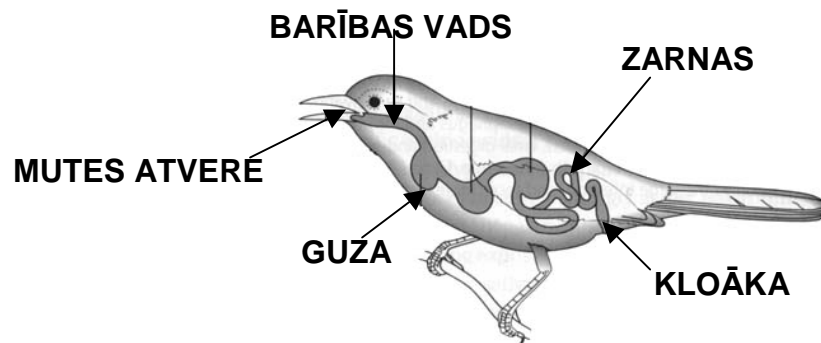
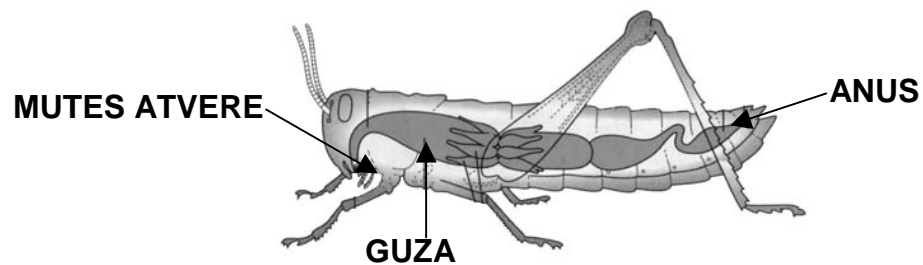
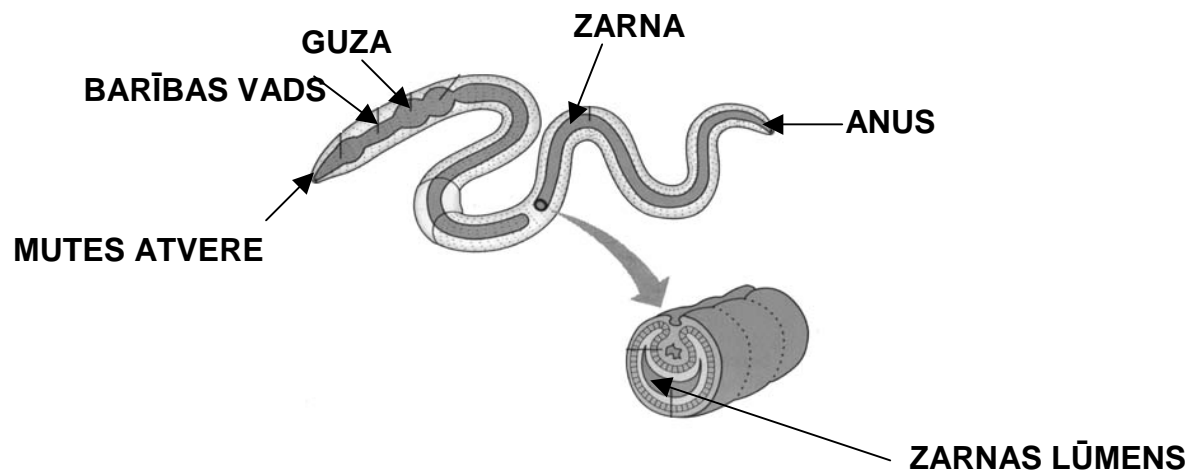
VIENŠŪŅA GREMOŠANA

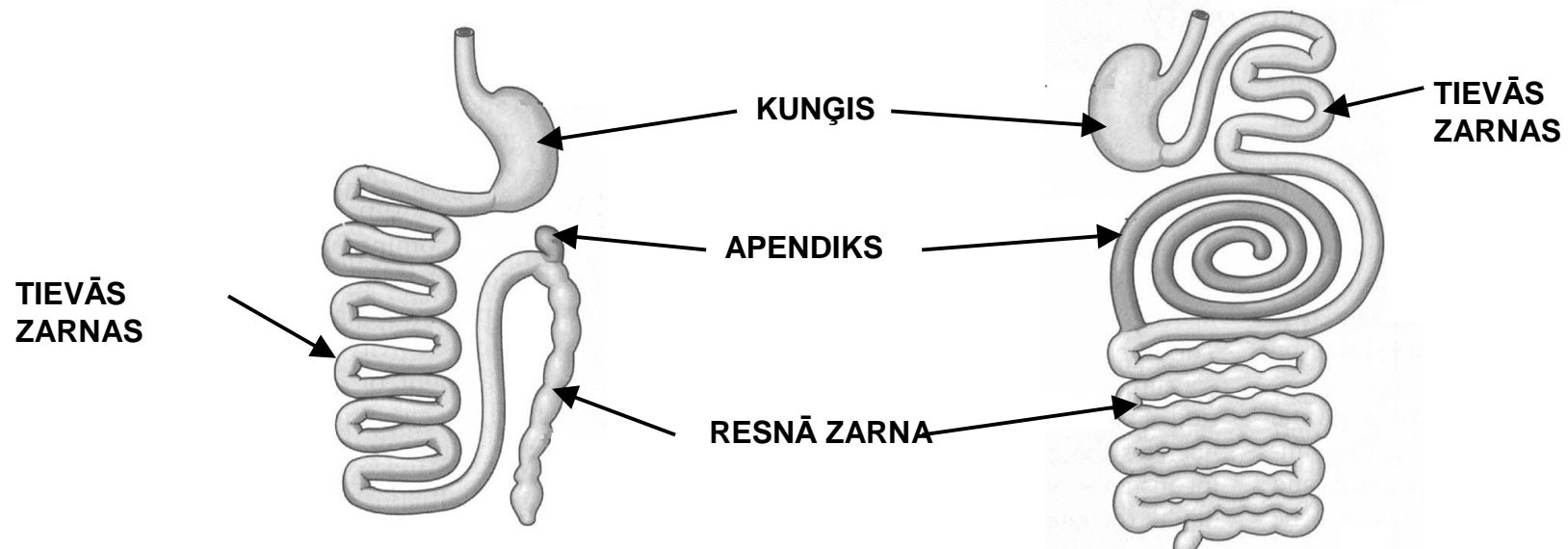
GREMOŠANA GASTROVASKULĀRAJĀ DOBUMĀ

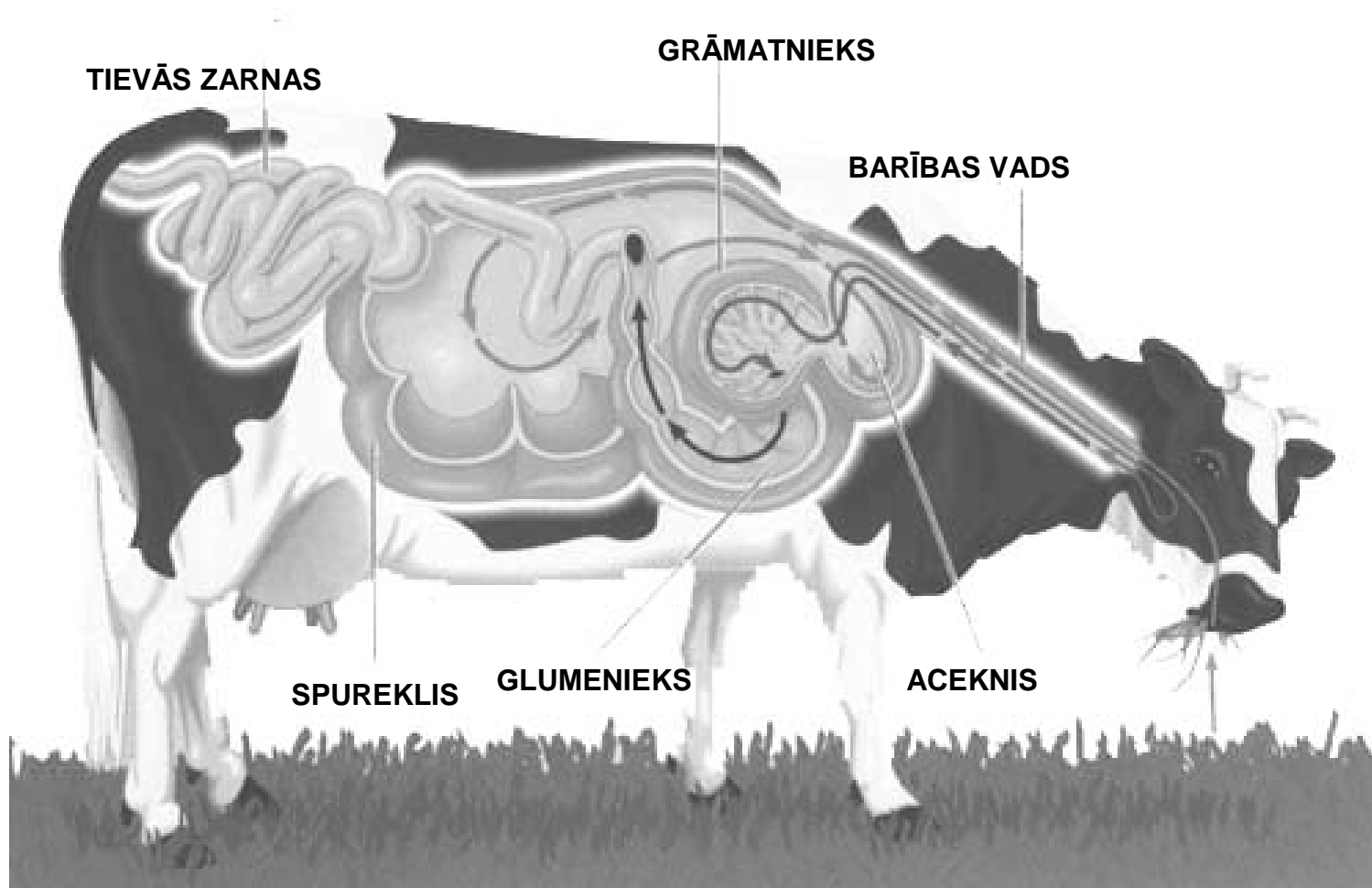
GREMOŠANAS TRAKTS

GREMOŠANAS TRAKTA UZBŪVE DZĪVNIEKIEM IR ATŠĶIRĪGA UN INDIVIDUĀLA, ATKARĪGA NO BARĪBAS, KO TIE UZŅEM

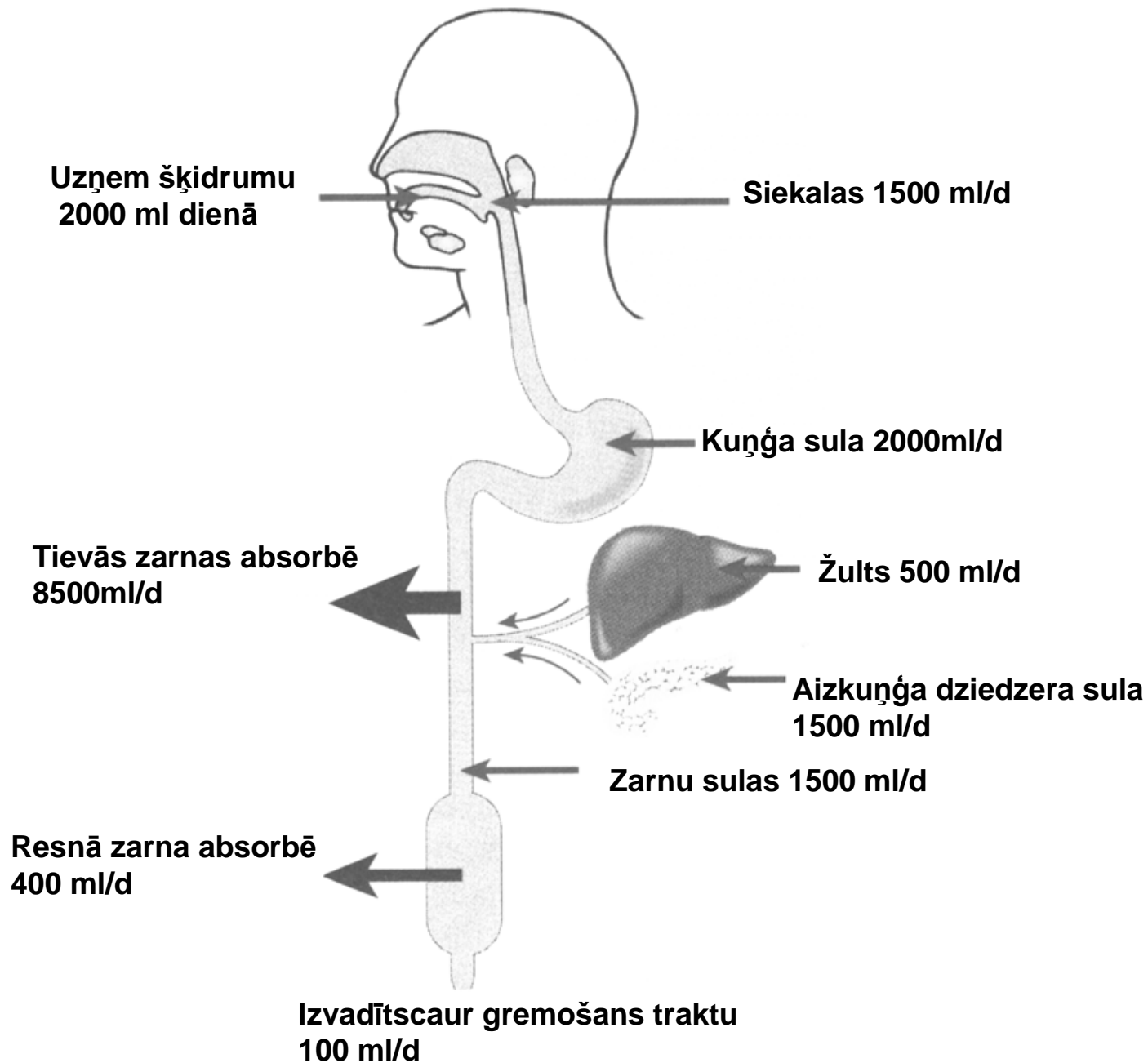
ATGREMOTĀJIEM BARĪBA TIEK ŠĶELTA ČETRDAĻĪGĀ KUŅĪ

GREMOŠANAS TRAKTA FUNKCIJAS:

- 1) barības mehāniska sašķelšana;**
- 2) barības ķīmiska sašķelšana;**
- 3) barības vielu molekulu absorbcija asinīs;**
- 4) nesagremoto barības atlieku izvade no organisma;**
- 5) motorā funkcija;**
- 6) endokrīnā funkcija.**
- 7) aizsargfunkcija (gremošanas trakts kā ārējā barjera)**

Gremošanas trakta nozīme šķidrumu līdzsvara nodrošināšana

GREMOŠANAS TRAKTU VEIDI

NEPILNĪGS GREMOŠANAS TRAKTS

Viena atvere - mute;
dzīvniekiem ar gastrovaskulāro
dobumu, piem., plakantārpi,
zarndobumaiņi

PILNĪGS GREMOŠANAS TRAKTS

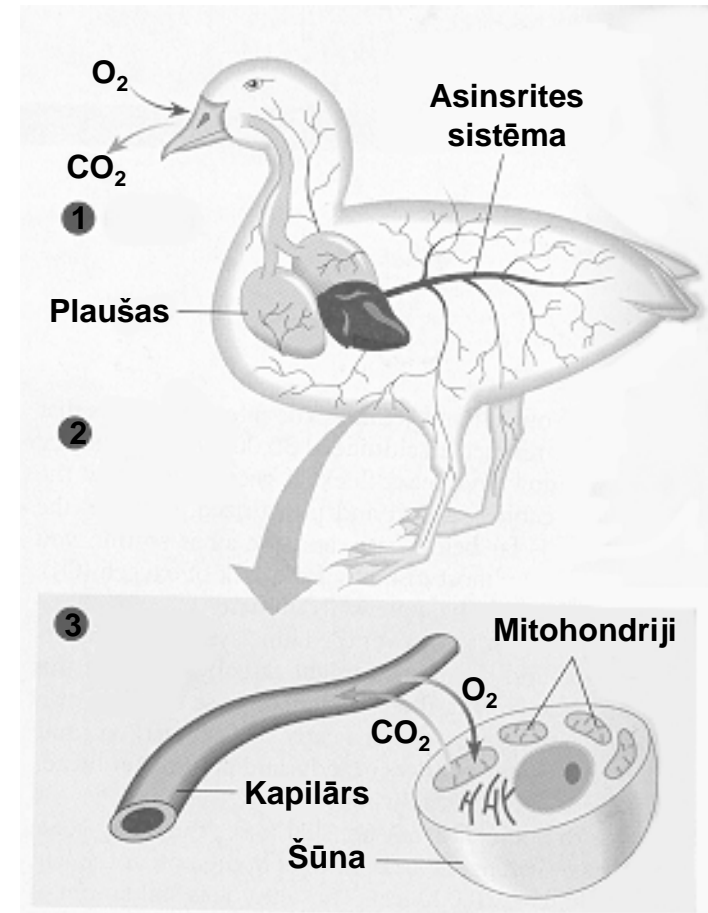
Gan mutes, gan anālā atvere;
gremošanas traktam specializētas
daļas, piem., visi mugurkaulnieki,
posmkāji, moluski.

ELPOŠANAS FUNKCIJA

ELPOŠANA IR PROCESU KOPUMS, KAS NODROŠINA SKĀBEKĻA UZŅEMŠANU UN OĢĻSKĀBĀS GĀZES IZDALĪŠANU.

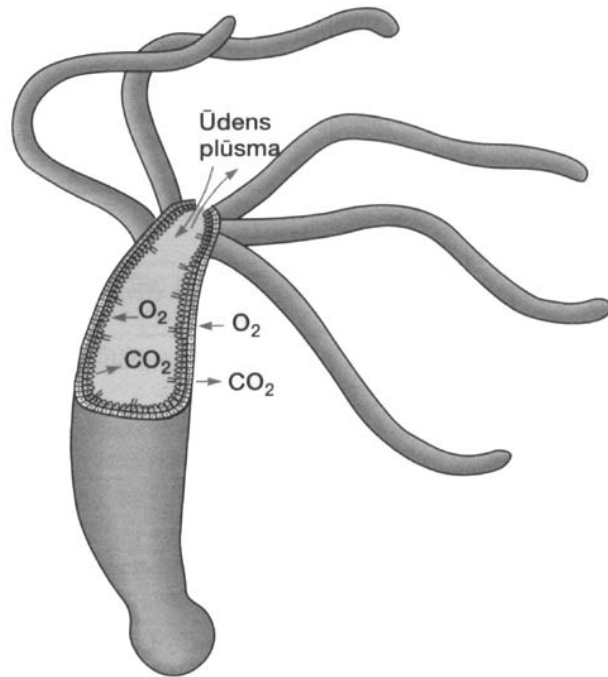
ELPOŠANAS VEIDI:

- 1) ĀRĒJĀ ELPOŠANA -** gāzu apmaiņa starp gaisu un asinīm;
- 2) IEKŠĒJĀ ELPOŠANA -** gāzu apmaiņa starp asinīm un audiem;
- 3) ŠŪNU ELPOŠANA -** oksidatīvie procesi mitohondrijos.

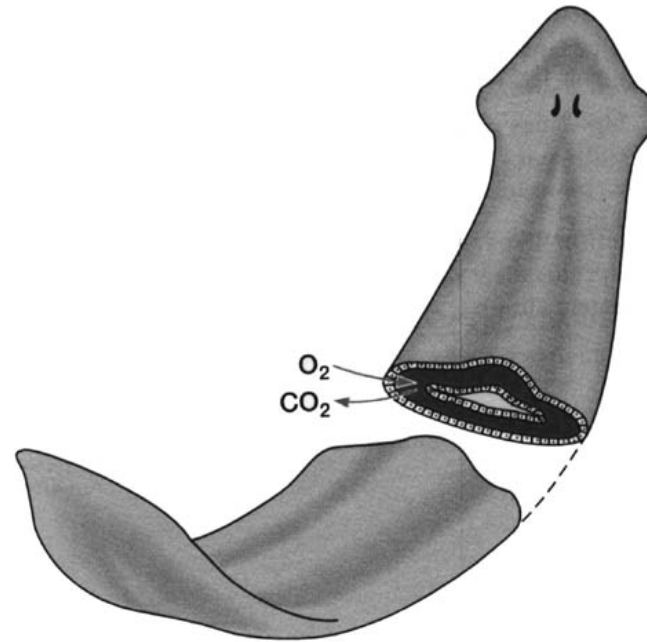

- GĀZU MAIŅAS VIRSMA: plāna, mitra, liela.**

ELPOŠANA ŪDENĪ

HIDRA

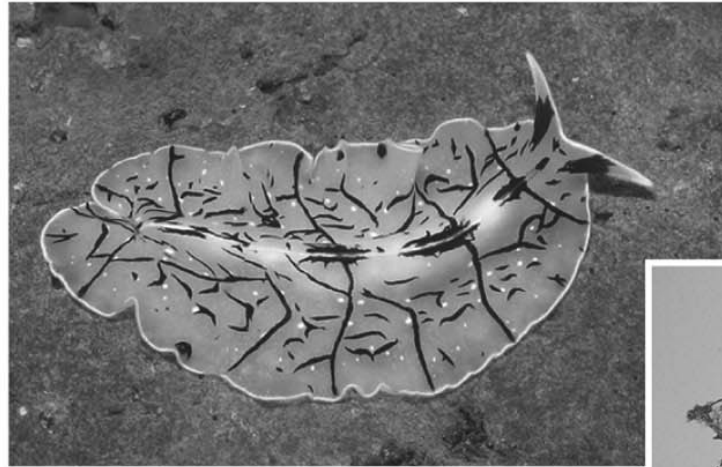

PLANĀRIJA

Maza izmēra ūdenī dzīvojošiem dzīvniekiem, kuru ķermeņa virsma ir lielāka par tilpumu, gāzu apmaiņa var notikt tieši caur ķermeņa virsmu

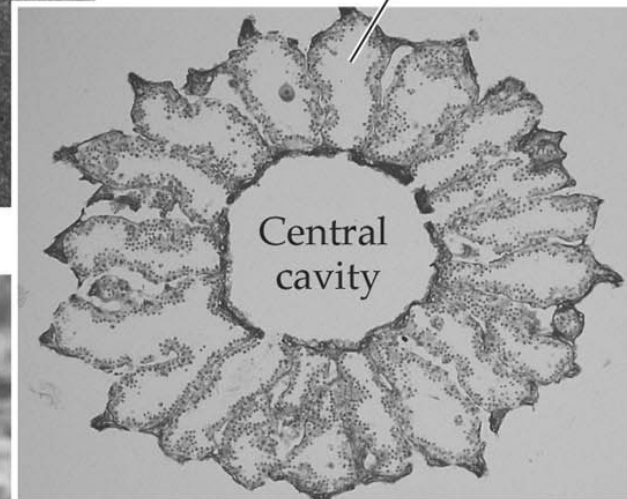
ELPOŠANA ŪDENĪ

(a) *Eurylepta californica*

CAUR ĶERMEŅA VIRSMU

(b) Channel

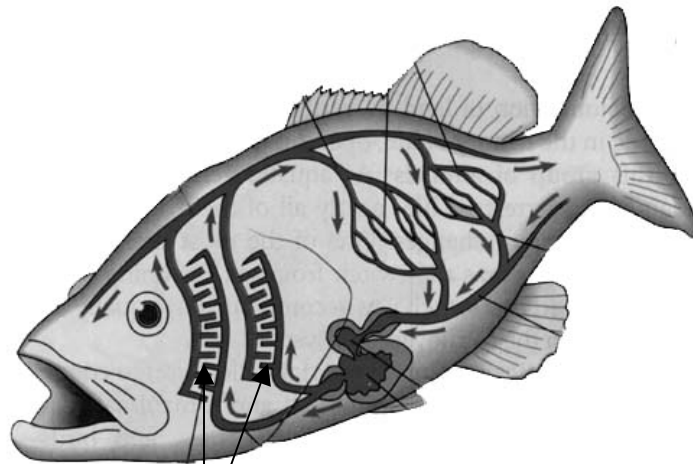

(c) *Ambystoma tigrinum* Gills

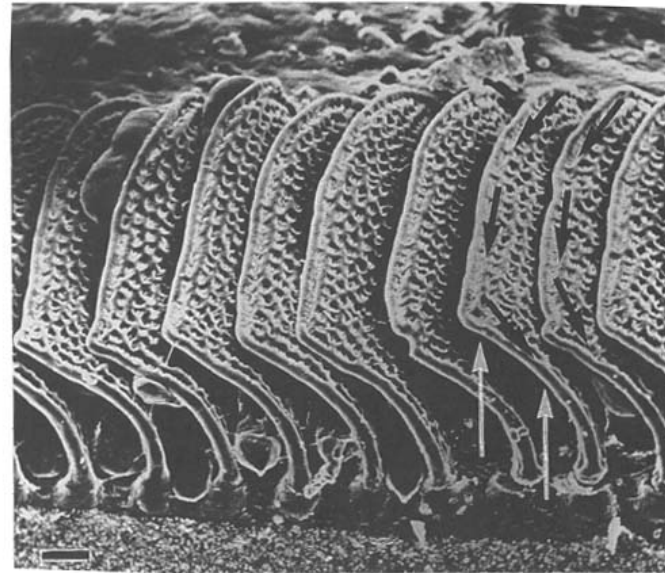

**AR ŽAUNU (ĀRĒJO)
PALĪDZĪBU**

ELPOŠANA ŪDENĪ

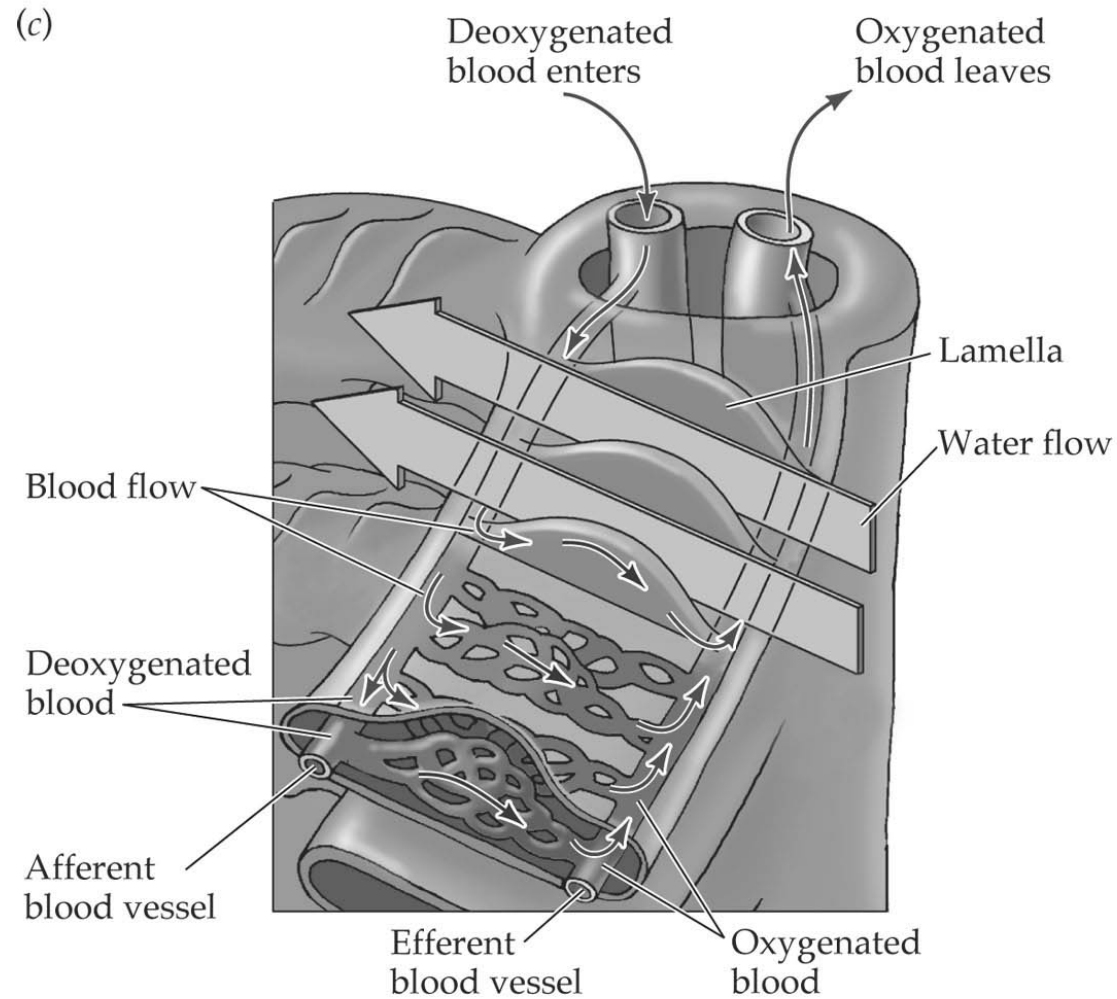
žaunu lapiņas

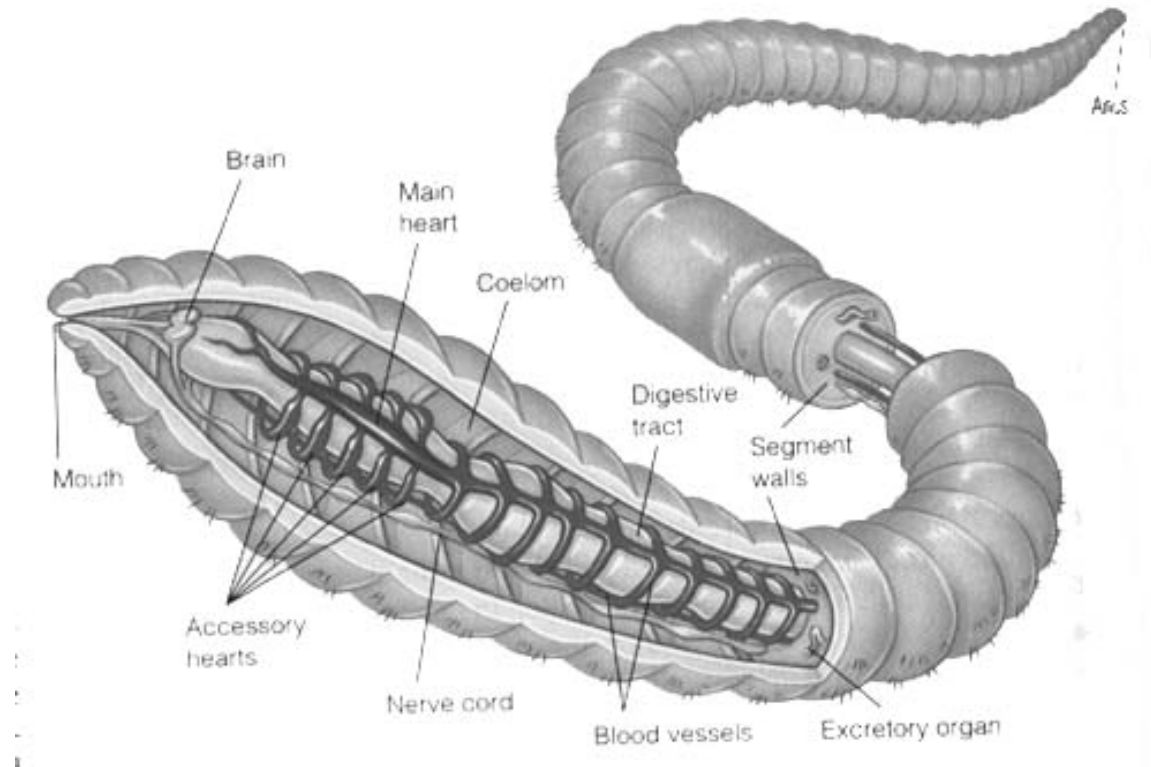
Žaunu lapiņu struktūra
elektronmikroskopā

Lielākiem ūdens dzīvniekiem gāzu apmaiņa notiek īpašos ķermeņa virsmas rajonos - plākšņveida žaunās

IEKŠĒJĀS, PLĀKŠŅVEIDA ŽAUNAS: EFEKTĪVA GĀZU MAIŅA TIEK PANĀKTA AR PRETSTRAUMES PRINCIPA PALĪDZĪBU

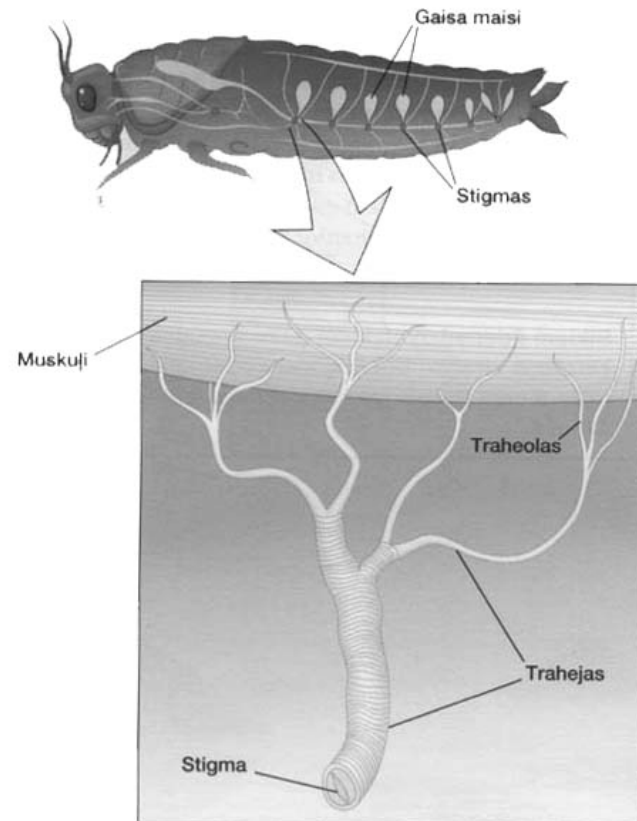

ELPOŠANA UZ SAUSZEMES

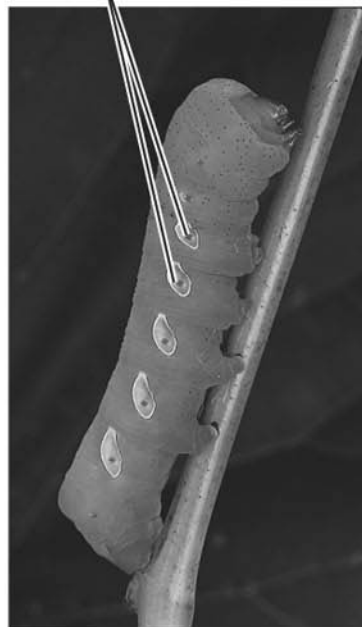
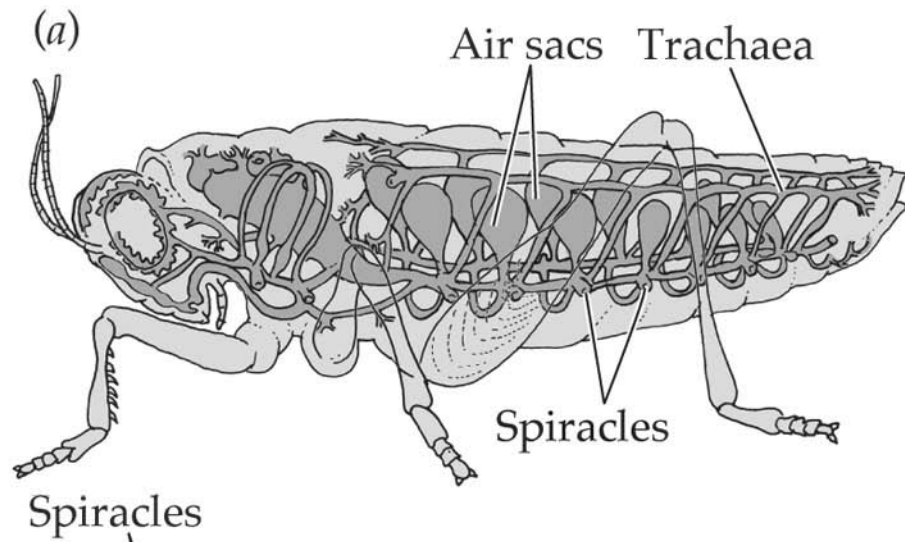

**DAĻAI SAUSZEMES BEZMUGURKAULNIEKU, KĀ
POSMTĀRPIEM, ELPOŠANA NOTIEK CAUR VISU ĶERMEŅA
VIRSMU**

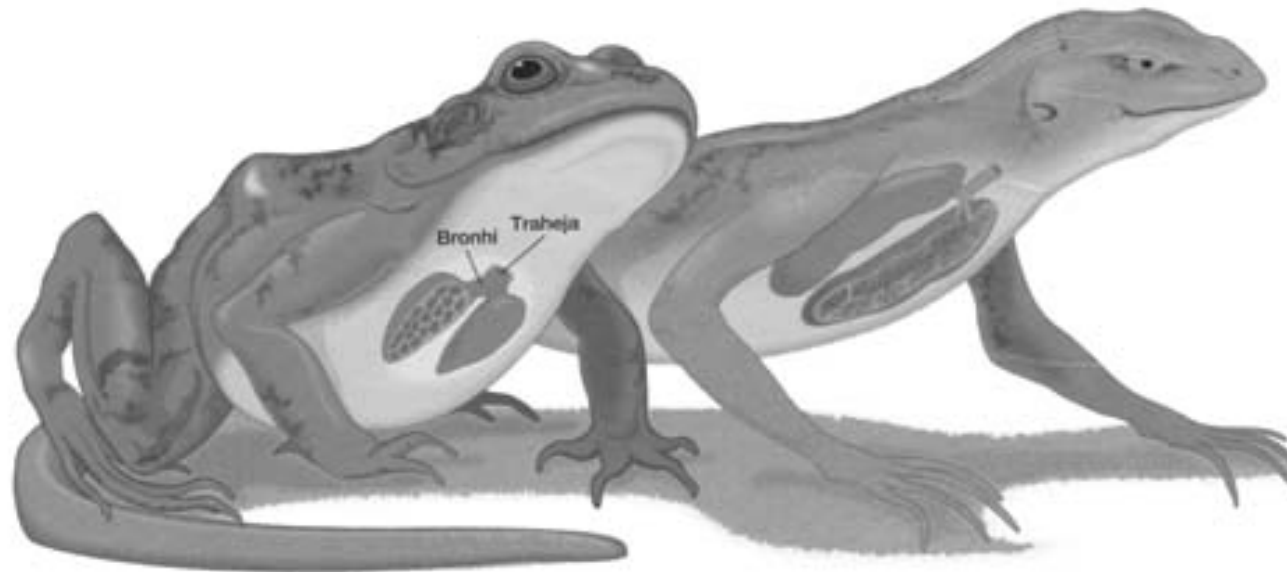
ELPOŠANA UZ SAUSZEMES

**KUKAIŅIEM UN DAŽIEM CITIEM SAUSZEMES POSMKĀJIEM
ELPOŠANU NODROŠINA TRAHEJU SISTĒMA**

ELPOŠANA UZ SAUSZEMES

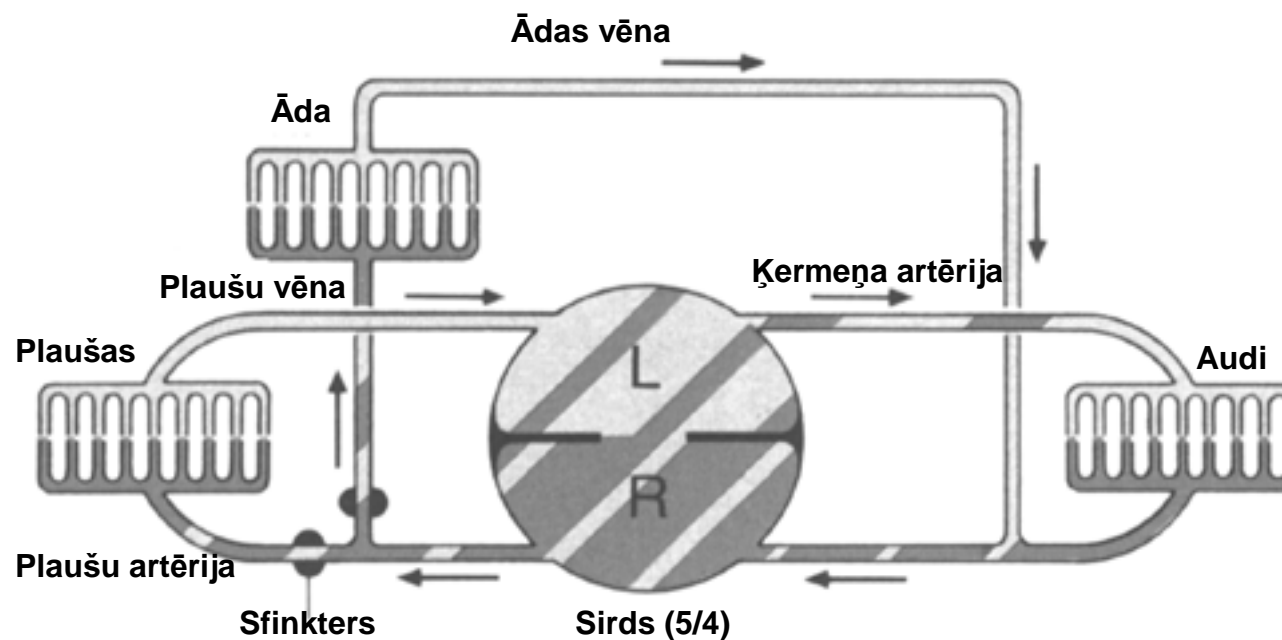

SAUSZEMES MUGURKAULNIEKI ELPO AR PLAUŠĀM

ABINIEKI ELPO GAN CAUR ĀDU, GAN PLAUŠĀM

RĀPUĻI ELPO AR PLAUŠĀM

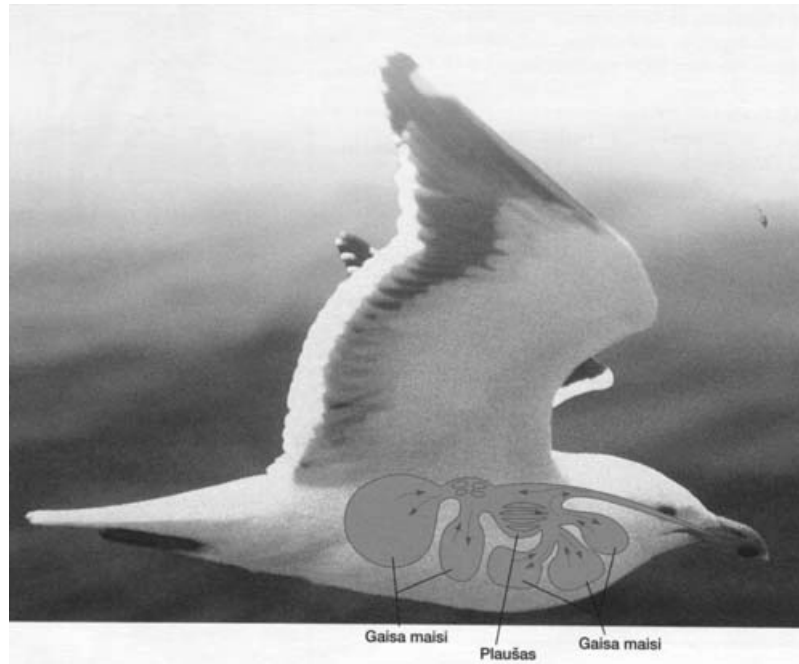
Abinieku asinsrite

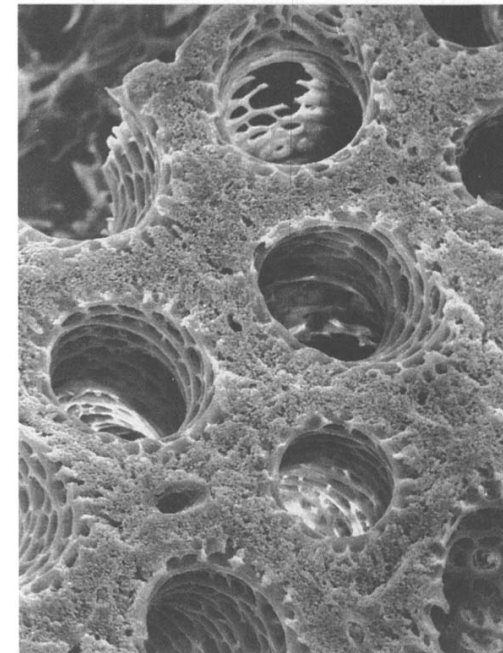
Vardes *Astylosternus* tēviņiem pārošanās laikā gāzu maiņas palielināšanai uz ādas veidojas bārkstiņas,

ELPOŠANA UZ SAUSZEMES

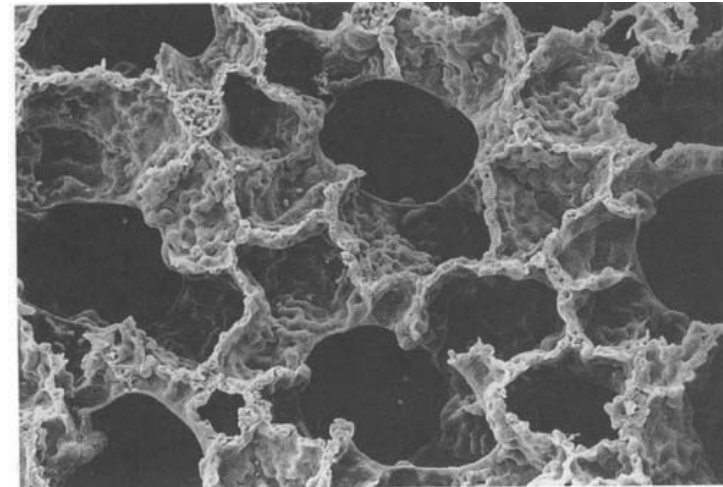
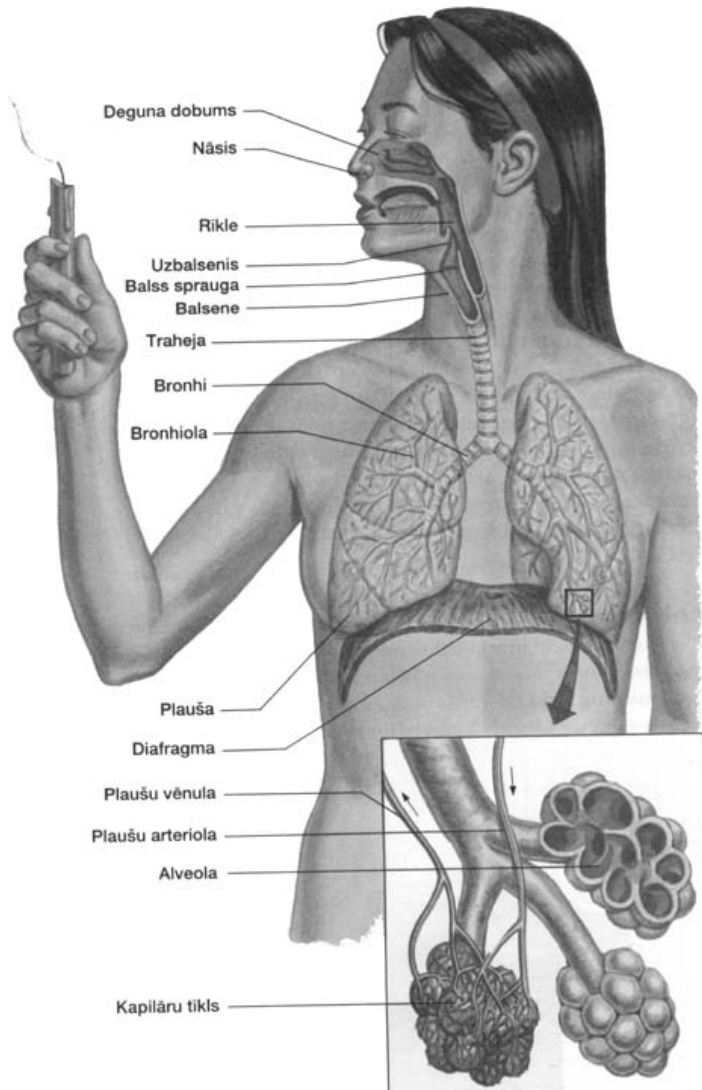

Putniem lidojuma laikā ir divējāda elpošana - ar plaušu un gaisa maisu līdzdalību

Putna plaušu struktūra elektronmikroskopā

CILVĒKA ELPOŠANAS SISTĒMA

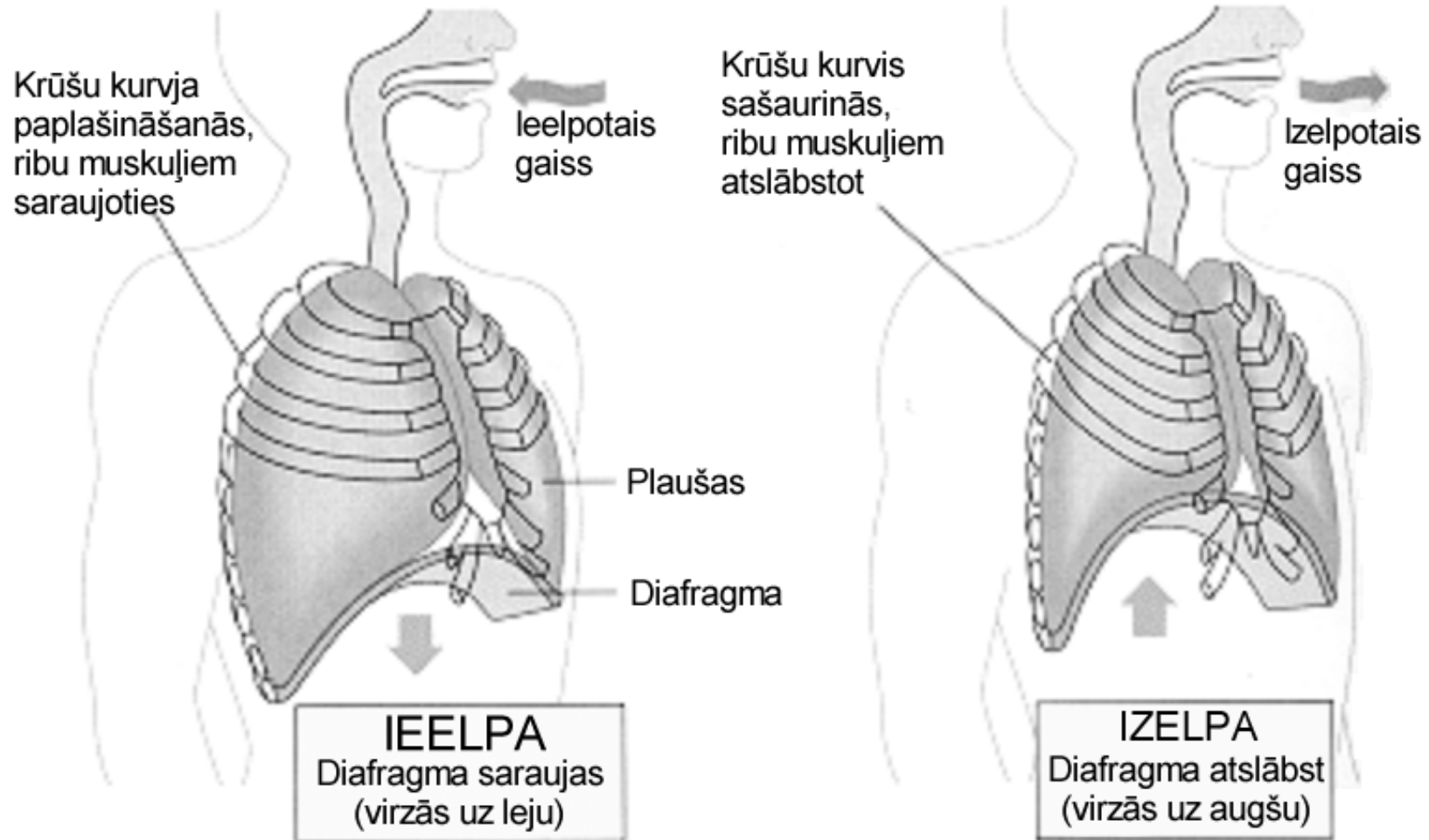

**Zīdītāja plaušu struktūra
elektronmikroskopā**

Cilvēka elpošanas sistēmas funkcijas:

- 1) gāzu maiņas funkcija;**
- 2) sensorā funkcija;**
- 3) vokalizācijas funkcija;**
- 4) termoregulācijas funkcija;**
- 5) homeostāzes funkcija;**
- 6) izvadfunkcija;**
- 7) asinsriti veicinošā funkcija;**
- 8) aizsargfunkcija.**

Cilvēka elpošanas mehānika

IZVADFUNKCIJA

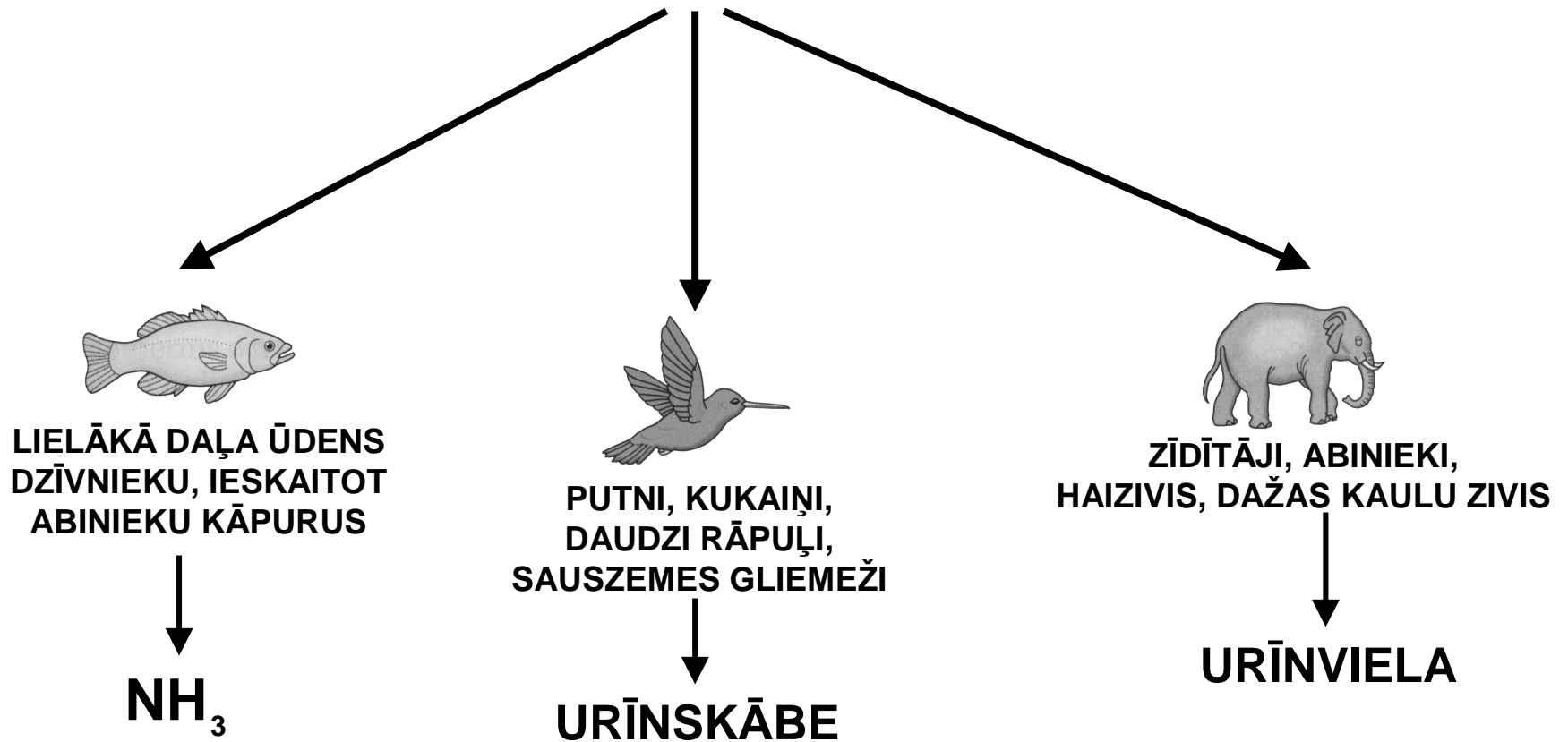
**GALVENĀS NO ORGANISMA IZVADĀMĀS VIELAS
UN ŠĶĒĻPRODUKTI:**

1) ŪDENS;

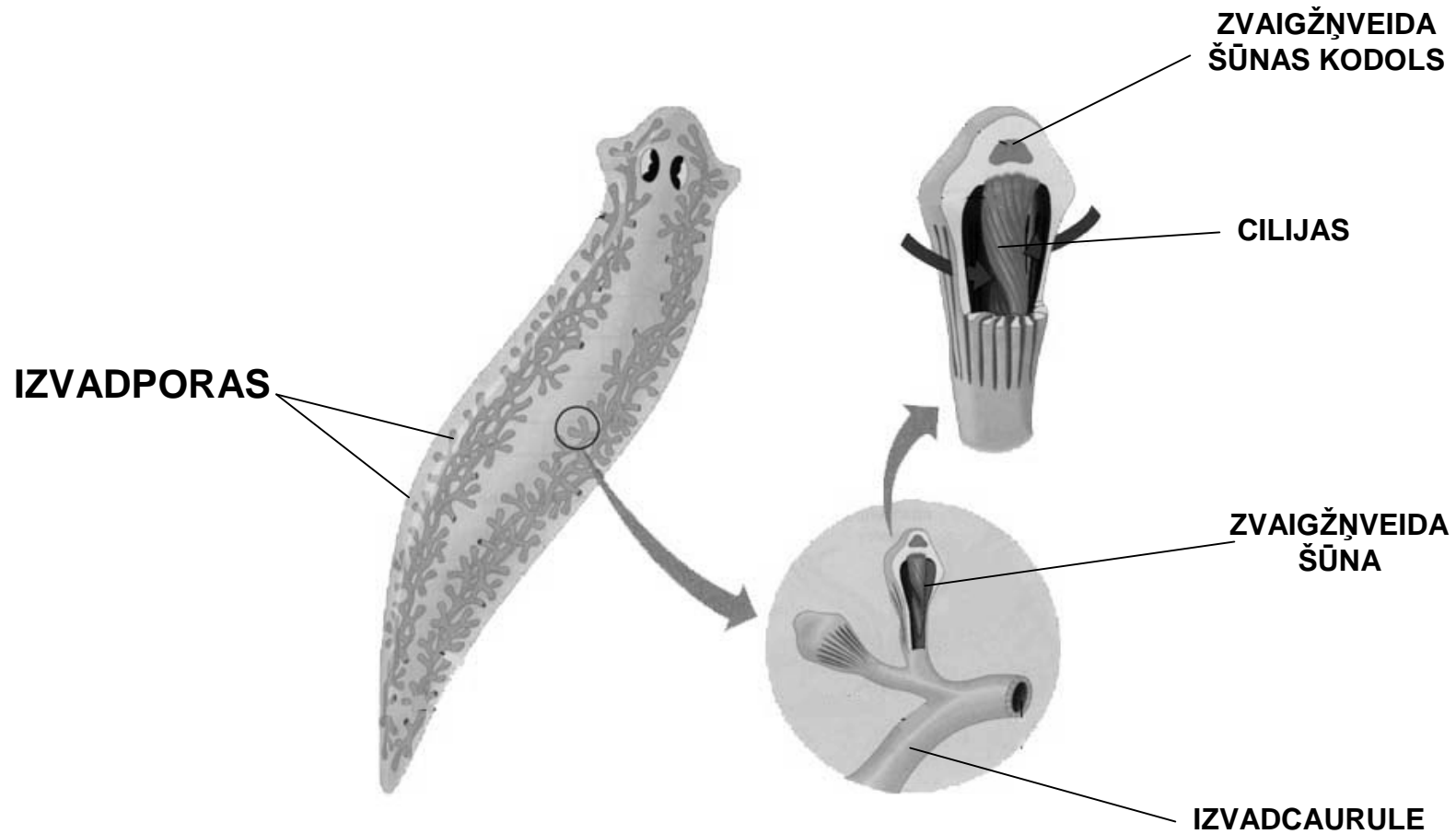
2) OĢĻSKĀBĀ GĀZE;

3) SLĀPEKLI SATUROŠIE SAVIENOJUMI.

**SLĀPEKĻA SAVIENOJUMU IZVADE
NO ORGANISMA NOTIEK DAŽĀDU
SAVIENOJUMU VEIDĀ, ATKARĪBĀ NO
DZĪVNIEKA DZĪVES VEIDA UN VIDES,
KURĀ DZĪVNIEKS DZĪVO:**

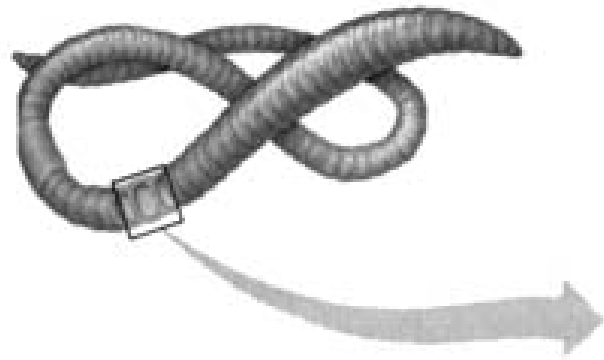

PROTONEFRĪDIJI

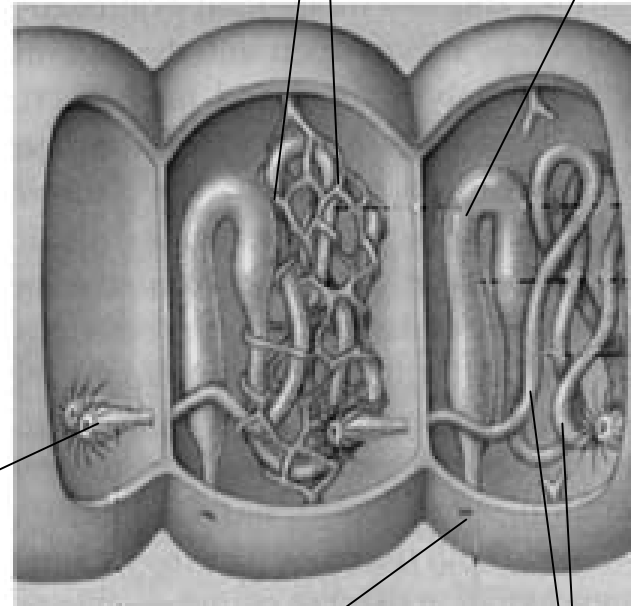

**Raksturīgi - dzīvniekiem bez celoma;
piem., zemākiem tārpiem.**

METANEFRĪDIJI

ATVERE AR SKROPSTIŅĀM

KAPILĀRU TĪKLS

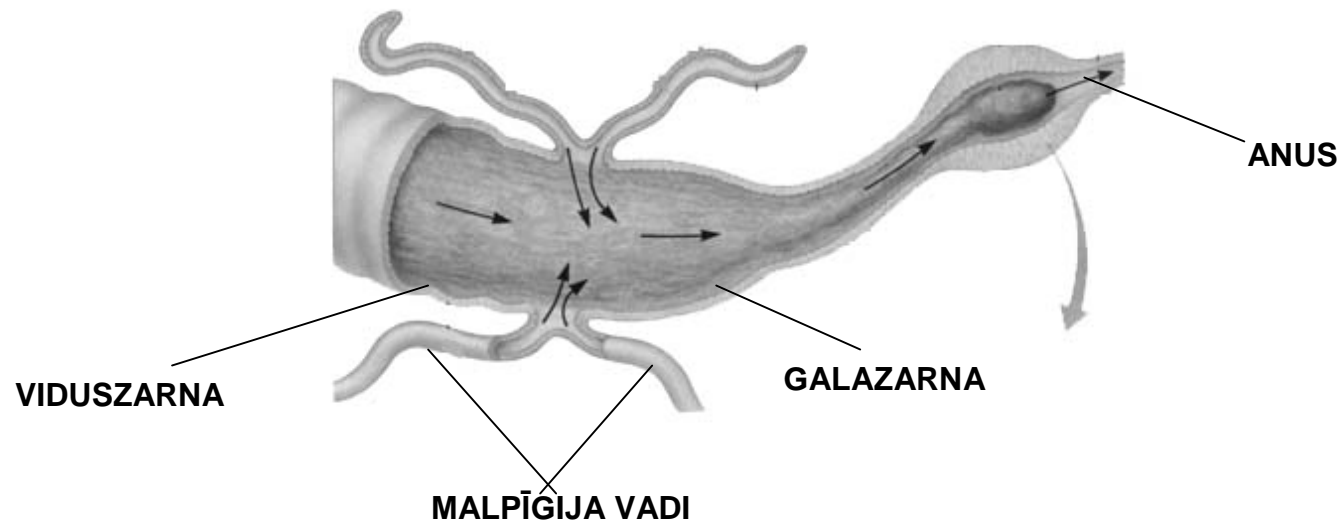
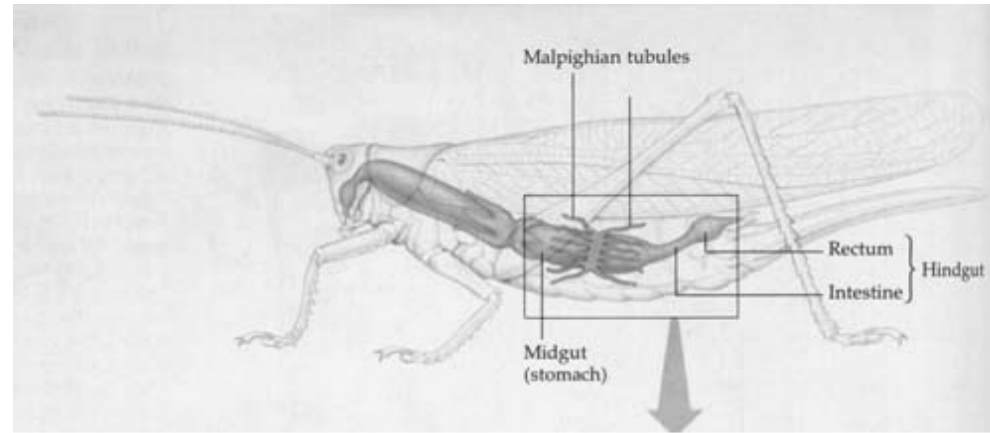
PŪSLIS

IZVADPORA

SAVĀCĒJKANĀLI

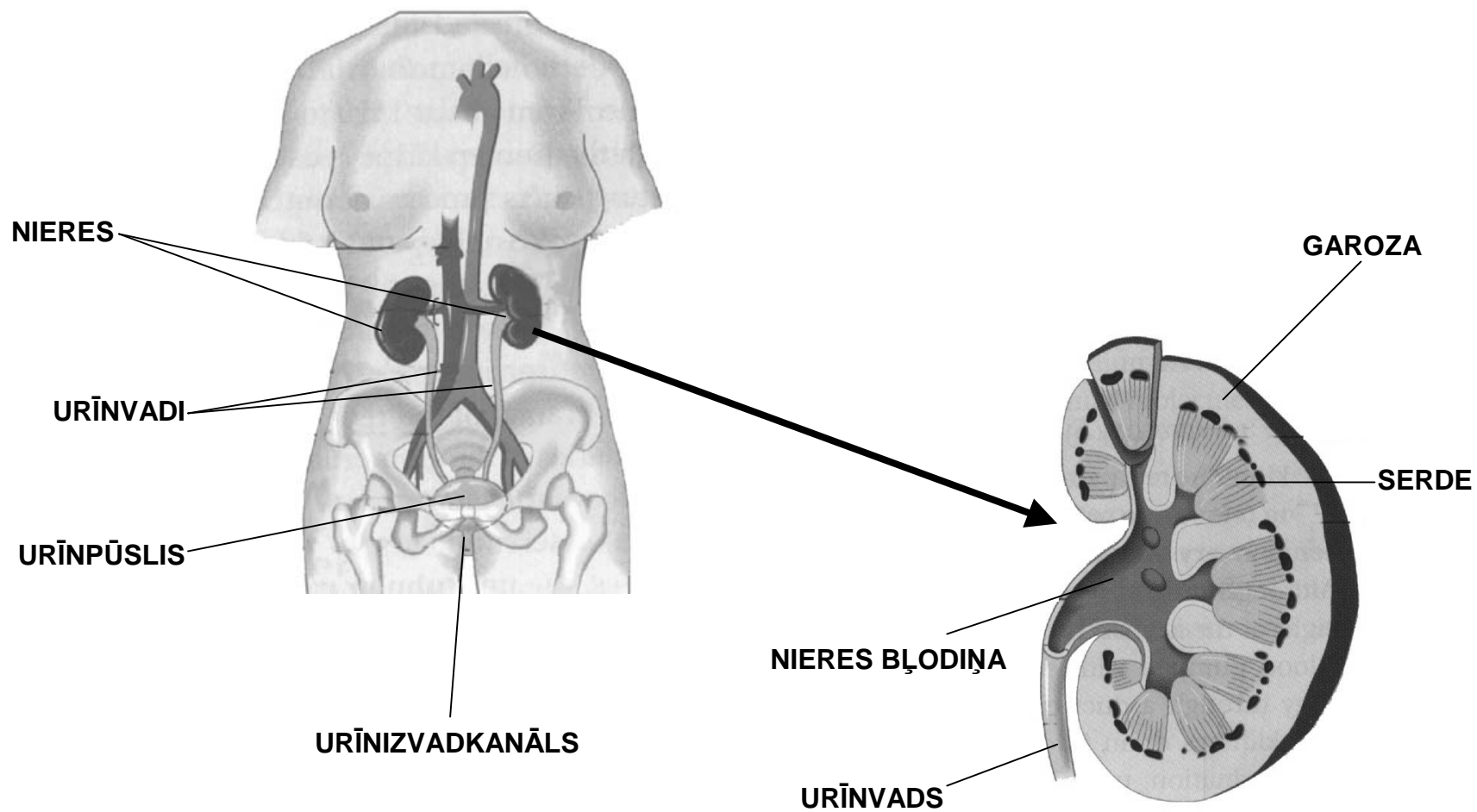
Raksturīgi posmtārpiem

MALPĪGIJA VADI

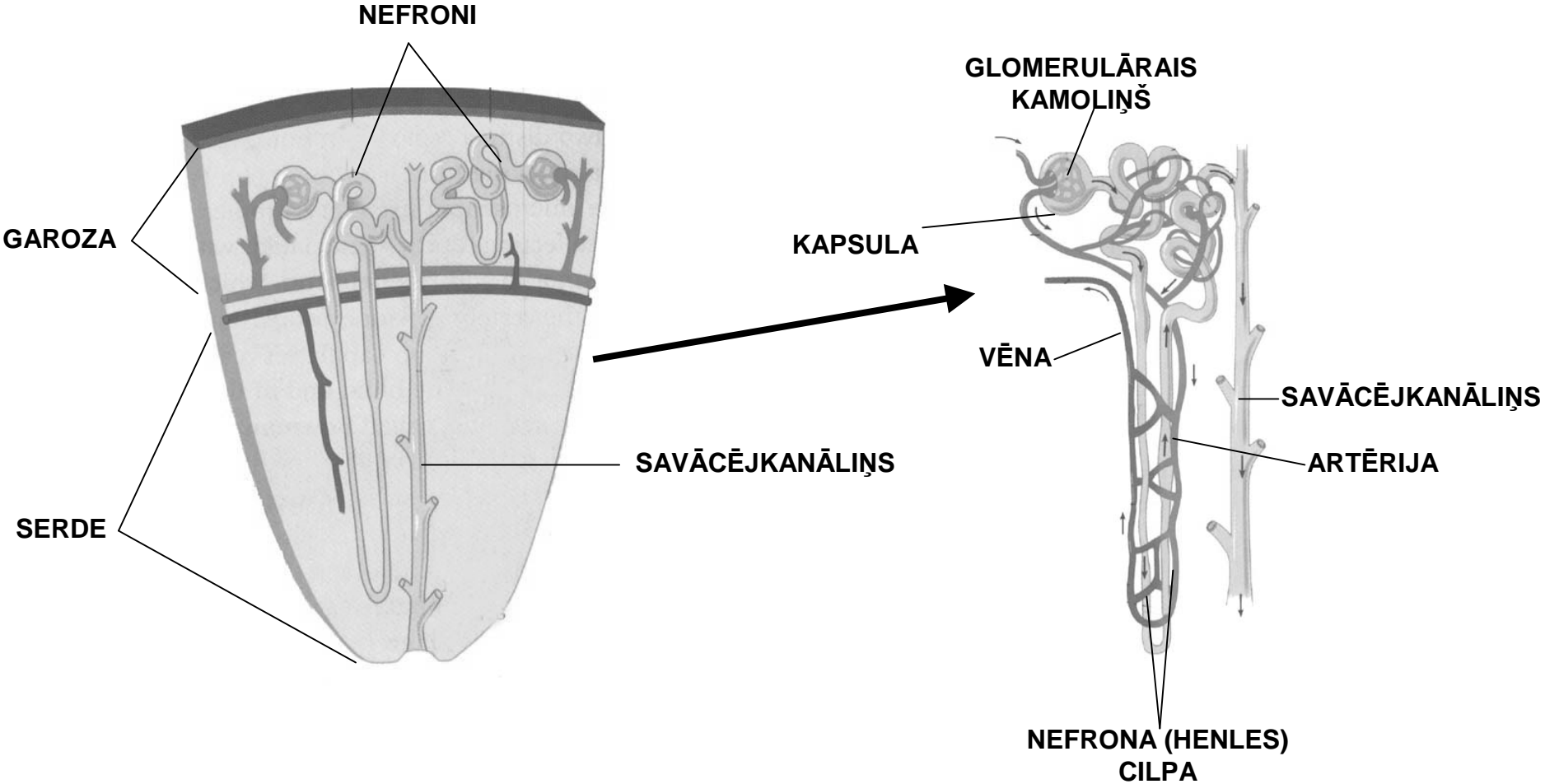

Raksturīgi - kukaiņiem, sauszemes zirnekļveidīgajiem

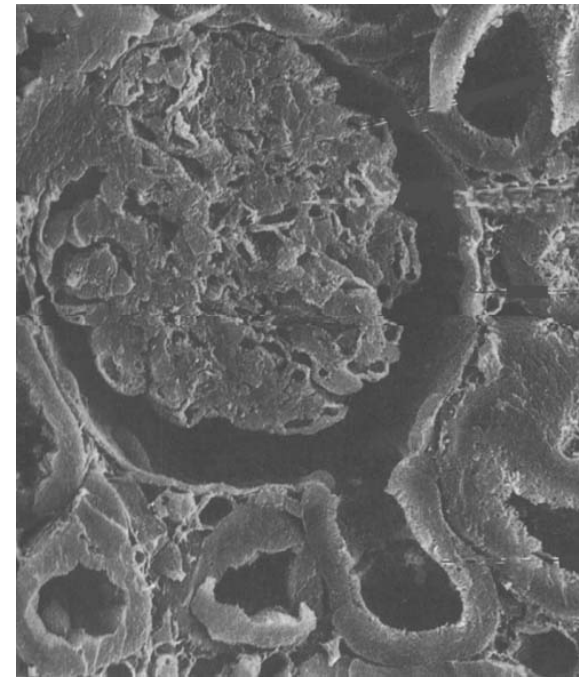
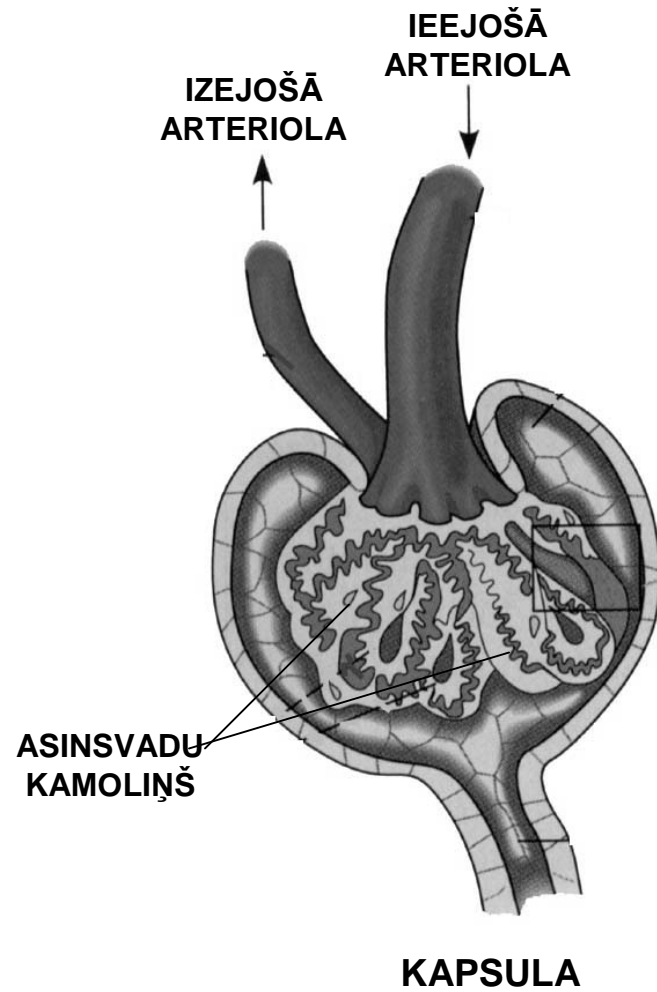
CILVĒKA URĪNIZVADSISTĒMA

NEFRONA UZBŪVE

NEFRONA KAPSULAS UZBŪVE

KAPSULA
ELEKTRONMIKROSKOPĀ

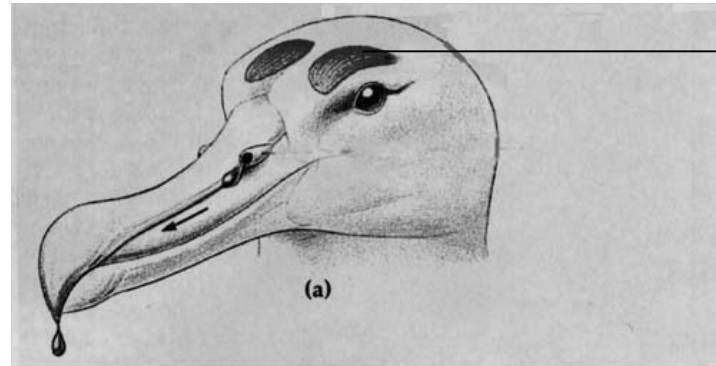
CILVĒKA NIERE IR POLIFUNKCIONĀLS ORGĀNS:

- 1) IZVADA SLĀPEKI SATUROŠOS SAVIENOJUMUS;**
- 2) REGULĒ IEKŠĒJĀS VIDES KONSTANTES;**
- 3) VEIC METABOLO FUNKCIJU;**
- 4) IZDALĀ BIOĻĢIŠKI AKTĪVAS VIELAS.**

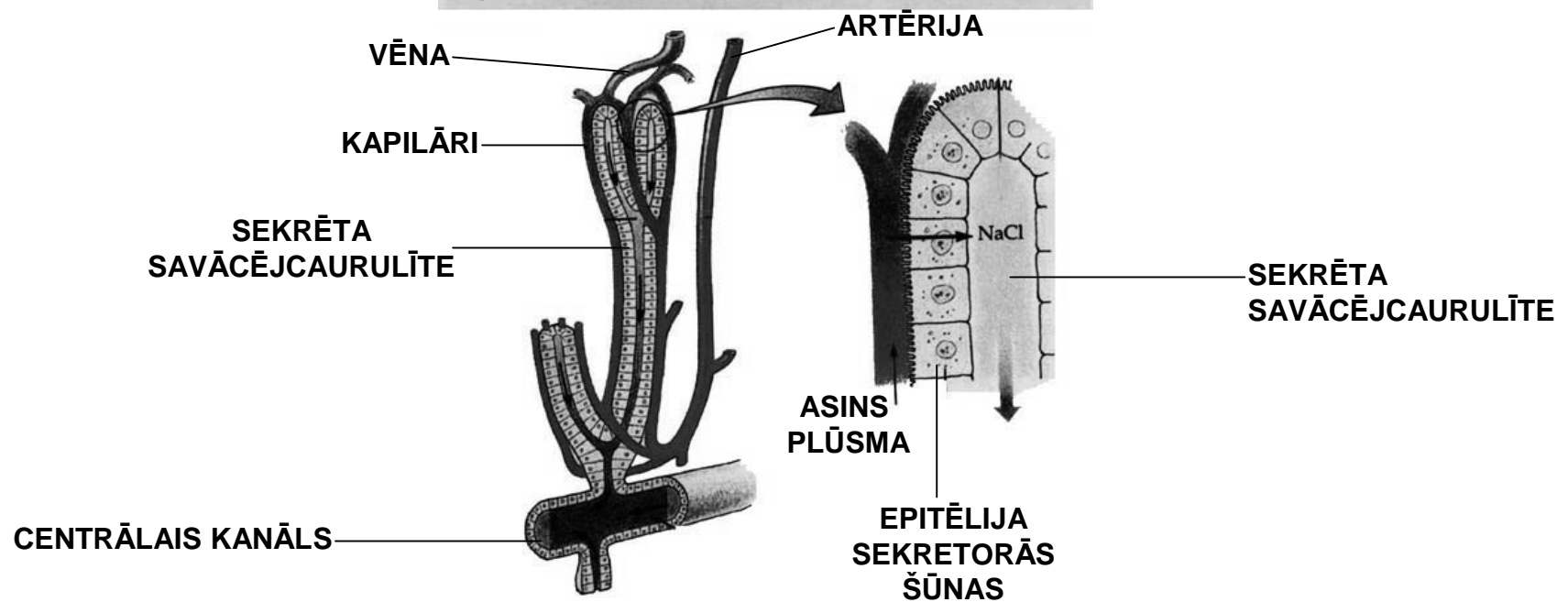
CILVĒKA IZVADORGĀNI:

- 1) NIERES;**
- 2) SVIEDRU DZIEDZERI;**
- 3) PLAUŠAS;**
- 4) ZARNU TRAKTS.**

SĀLS DZIEDZERI

DZIEDZERIS

REPRODUKCIJAS FUNKCIJA

VAIROŠANĀS VEIDI:

1) BEZDZIMUMVAIROŠANĀS:

- a) PUMPUROŠANĀS;
- b) PARTENOĢENĒZE;
- c) FRAGMENTĀCIJA.

2) DZIMUMVAIROŠANĀS.

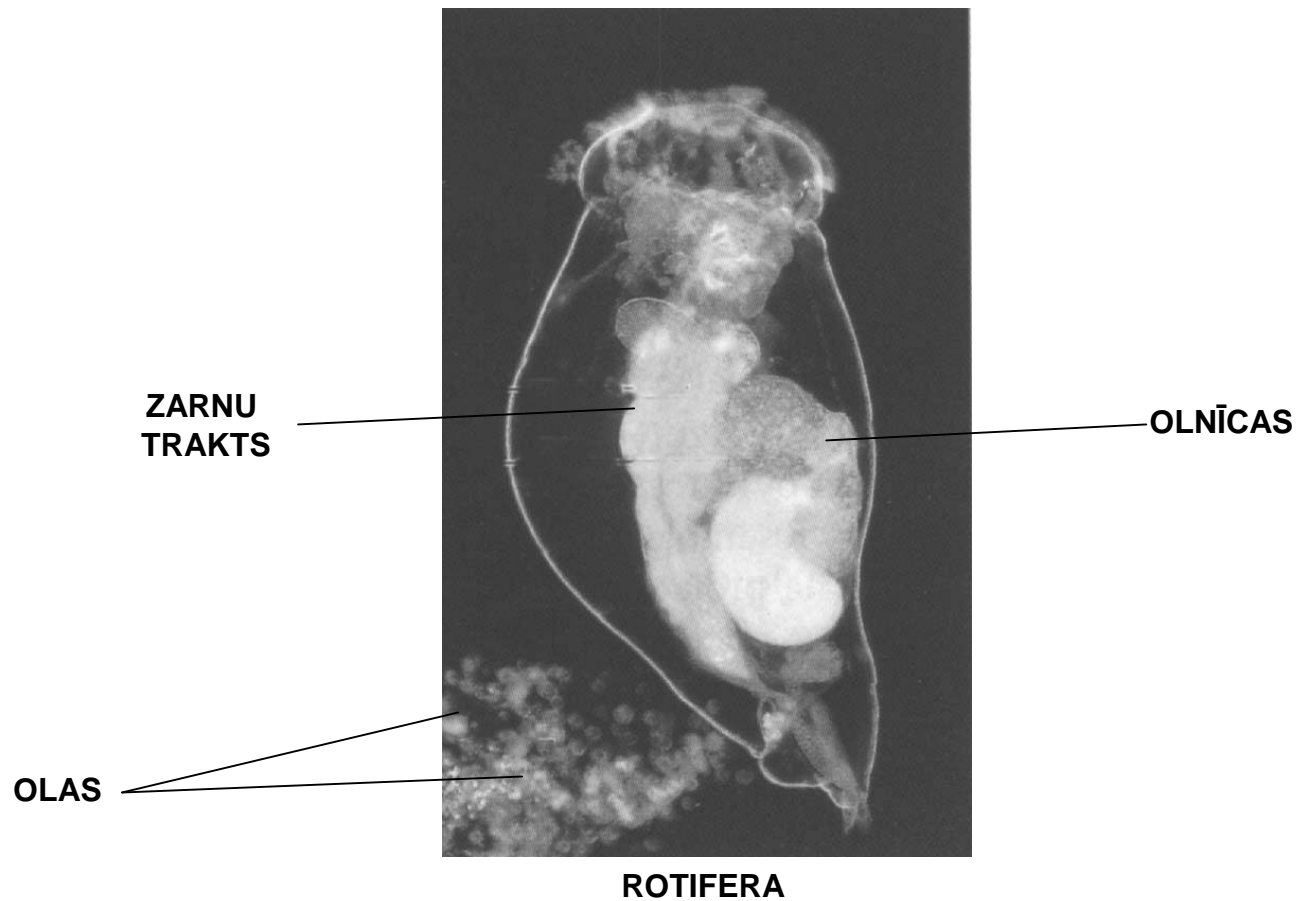
PUMPUROŠANĀS

JŪRAS ANEMONE

Raksturīgi, piem., zarndobumaiņiem

DAUDZI DŽĪVNIEKI SPĒJ VAIROTIES GAN BEZDZIMUMISKI, GAN DZIMUMISKI

APAUGĻOŠANĀS

ĀRĒJA

IEKŠĒJA

